HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2017. március 22.[1]

**C-329/15. sz. ügy**

**ENEA SA**
**kontra**
**Prezes Urzędu Regulacji Energetyki**

(a Sąd Najwyższy [legfelsőbb bíróság, Lengyelország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése – Állami támogatások – A kapcsolt energiatermelésből származó villamosenergia-ellátás kötelezettsége – Állami tulajdonban levő tőkével rendelkező villamosenergia-kereskedők – Az »előny« fogalma – A kereslet növekedése – Az államnak betudhatóság – Jogszabályi intézkedés – Állami források felhasználásának hiánya – Az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése – Állami támogatás jogellenes végrehajtása – Közvetlen hatály – Az ellátási kötelezettséggel érintett kerekedők általi felhívhatóság – Az ellátási kötelezettség teljesítésének elmulasztása esetén kiszabott bírság – Állami támogatás jogellenes végrehajtása esetén történő kizárás”

## I. Bevezetés

1. A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) előzetes döntéshozatal iránti kérelme formailag az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik, azonban érinti az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének értelmezését is.[2]

2. Ezt a kérelmet a Bírósághoz az ENEA S. A. (a továbbiakban: ENEA) és az Urzędu Regulacji Energetyki (energiaszabályozási hivatal, Lengyelország, a továbbiakban: URE) elnöke között folyamatban lévő, az utóbbi által az ENEA-val szemben a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia (a továbbiakban: kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia) ellátására irányuló kötelezettségének[3] megsértése miatt kiszabott bírság tárgyában fennálló jogvita keretében terjesztették elő.

3. Nem vitatott, hogy az ENEA nem tett eleget a nemzeti szabályozásban előírt, a kapcsolt energiatermelésből származó villamosenergia-ellátási kötelezettségének. Az ENEA ugyanakkor előadja, hogy ez az ellátási kötelezettség az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősült.

1 Eredeti nyelv: francia.

2 Lásd a jelen indítvány 130–141. pontját.

3 A nem átvételre, hanem valójában ellátásra vonatkozó kötelezettségként minősítéssel kapcsolatban lásd a jelen indítvány 38. pontját.

4. Az alábbiakban kifejtett indokokra tekintettel úgy vélem, hogy az említett ellátási kötelezettség nem minősül állami támogatásnak, mivel az ilyen típusú villamos energiát előállító termelők számára keletkezett előnyt nem állami forrásból biztosítják.

## II. Jogi háttér

5. Az Ustawa Prawo Energetyczne (az energiáról szóló törvény)[4] egy 2005. március 4-i módosító törvénnyel[5] bevezetett 9a. cikkének (8) bekezdése a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvételére vonatkozó kötelezettséget ír elő. E rendelkezés értelmében:

„Azok a villamosenergia-vállalatok, amelyek villamos energia termelésével vagy annak kereskedelmével foglalkoznak, és ezt a villamos energiát a Lengyel Köztársaság területén a villamos energia hálózatra csatlakozó végső fogyasztók részére értékesítik, – amennyiben ezt a (10) bekezdés alapján elfogadott jogszabályok előírják – kötelesek [a Lengyel Köztársaság] területén lévő, a villamosenergia-hálózatra csatlakoztatott energiaforrásoktól átvenni [a kapcsolt energiatermelésből származó megtermelt villamos energiát].”

6. Az energiáról szóló törvény 56. cikke (1) bekezdésének 1a. pontja szerint:

„Bírsággal sújtható minden olyan személy […], aki nem tesz eleget a villamos energia és hő átvételére vonatkozó, a 9a. cikk (6)–(8) bekezdésében foglalt kötelezettségének.”

7. E törvény 56. cikkének (2) bekezdése értelmében:

„Az (1) bekezdésben foglalt bírságot az URE elnöke szabja ki.”

8. Az említett törvény 56. cikkének (2b) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az (1) bekezdés 1a. pontjában meghatározott esetekben a 9a. cikk (1) és a (6)–(8) bekezdésében foglalt kötelezettségek megsértése miatt kiszabott bírságokból befolyó összeg a Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej-t [a környezetvédelemért és vízgazdálkodásért felelős nemzeti alap, Lengyelország] illeti.”

9. A 2006. évet illetően az ezen átvételi kötelezettség teljesítése érdekében elérendő kvótát a 2004. december 9-i rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła (a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvételére vonatkozó kötelezettség részletes szabályainak megállapításáról szóló gazdasági és munkaügyi miniszteri végrehajtási rendelet, a továbbiakban: a végrehajtási rendelet)[6] 5. cikkének (2) pontja határozta meg.

10. E rendelkezés értelmében az említett átvételi kötelezettséget akkor kellett teljesítettnek tekinteni, ha a hálózathoz csatlakoztatott kombinált forrásokból származó, vagy az érintett villamos energia vállalkozás saját kombinált forrásai által termelt átvett villamos energia a 2006. év tekintetében legalább 15%-a volt a saját szükségletek kielégítése érdekében villamos energiát vásárló ügyfelek számára történt összesített éves értékesítésnek.

4 Dz. U. 135. szám, 1144. alszám.

5 Dz. U. 62. szám, 552. alszám.

6 Dz. U. 267. szám, 2657. alszám.

## III. Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

11. Az ENEA egy 100%-ban állami tulajdonban levő lengyel magánjogi társaság, amely villamos energiát forgalmaz és értékesít.

12. 2008. november 27-i határozatával az URE elnöke 7 594 613,28 lengyel złoty (PLN) (hozzávetőleg 2 011 813 euró) bírságot szabott ki az ENEA-val szemben, mert az 2006-ban nem teljesítette az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdésében a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvételére vonatkozóan előírt kötelezettséget.

13. A 2006. év folyamán ugyanis a kapcsolt energiatermelésből származó, az ENEA által átvett és azt a saját szükségleteik kielégítése érdekében megvásárló ügyfelek számára újra értékesített villamos energia mennyisége csak az ilyen ügyfelek számára történt összesített értékesítés 14,596%-át tette ki a végrehajtási rendeletben előírt 15% helyett.

14. Az ENEA az URE elnökének határozatával szemben keresetet indított a Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (varsói regionális bíróság – verseny- és fogyasztóvédelmi bíróság, Lengyelország) előtt.

15. 2009. december 15-i ítéletével ez a bíróság helyt adott az ENEA keresetének és megsemmisítette a kiszabott bírságot. Ezt az ítéletet ugyanakkor 2010. november 24-i ítéletével a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) hatályon kívül helyezte.

16. Ezt az ítéletet követően a Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (varsói regionális bíróság – verseny- és fogyasztóvédelmi bíróság) 2011. szeptember 27-i ítéletével elutasította az ENEA keresetét, ezen ítéletet azonban a Sąd Apelacyjny w Warszawie (a varsói fellebbviteli bíróság) 2012. május 29-i ítéletével hatályon kívül helyezte.

17. Miután harmadszor is megvizsgálta az alapeljárást, a Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (varsói regionális bíróság – verseny- és fogyasztóvédelmi bíróság) 2012. december 10-i ítéletével ismét elutasította az ENEA keresetét.

18. Másodfokú eljárásban a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság) 2013. október 14-i ítéletével az ENEA-val szemben kiszabott bírságot az alapeljárás körülményeire, valamint a szóban forgó kötelezettség elmulasztásának mértékére tekintettel 3 600 000 PLN (hozzávetőleg 860 760 euró) összegűre mérsékelte.

19. Az ENEA ezzel az ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, amely a következő észrevételeket tette.

20. A jogvitában részes felek nem vitatják, hogy az ENEA a 2006. év folyamán nem tett eleget az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdésében foglalt kötelezettségnek. A felülvizsgálati eljárásban fennálló jogvita az energiáról szóló törvény 56. cikke (1) bekezdésének 1a. pontja alapján az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdésében foglalt kötelezettség teljesítésének elmulasztása miatt kiszabott bírság jogszerűségére vonatkozik.

21. A kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvételére vonatkozó kötelezettség nem jelentette azt, hogy az ENEA-hoz hasonló vállalkozás köteles elfogadni valamennyi, a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia értékesítésére vonatkozó ajánlatot, annak volumenétől, az ártól, vagy más paraméterektől függetlenül. Az ilyen vállalkozás arra volt köteles, hogy a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia egy minimális kvótáját a végső fogyasztók számára

értékesítse, amely kvótát a 2006. évre az ilyen fogyasztók számára értékesített mennyiség 15%-ában határoztak meg. Ezt a kvótát egyrészt a vállalkozáson belül kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelésével, másrészt kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia harmadik termelőktől történő átvételével lehetett elérni.

22. Harmadik termelőktől való beszerzés esetén a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia beszerzési árát a megállapodásban részt vevő felek, tudniillik az átvételi kötelezettséggel érintett vállalkozás, valamint a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energiát termelő fél külső beavatkozás nélkül határozták meg.

23. Mindazonáltal az URE elnöke jogosult volt meghatározni az egyes villamos energia vállalatok által alkalmazott díjszabás jóváhagyásakor a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia azon árszintjét, amelyet a villamos energia végső fogyasztók számára történő értékesítése során követelhető maximális ár kiszámítása során észszerű költségnek ítélt meg.

24. A kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvételére kötelezett villamosenergia-vállalatok egyes esetekben azt az URE elnöke által észszerű költségként megállapítottnál alacsonyabb áron szerezték be. Mindazonáltal az is előfordult, hogy ezek a vállalatok a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energiát az URE elnöke által észszerű költségként megállapítottnál magasabb áron vették át, amely még a szóban forgó vállalkozás díjszabásában a végső fogyasztók számára meghatározott, az URE elnöke által jóváhagyott értékesítési árnál is magasabb volt.

25. Így több olyan villamosenergia-vállalat, amely nem tett eleget az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdésében foglalt kötelezettségének, mint az alapeljárásban az ENEA, elutasított olyan, kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia értékesítésére vonatkozó ajánlatokat, amelyek az URE elnöke által a díjszabások jóváhagyásakor figyelembe vettnél jelentősen magasabb árat tartalmaztak.

26. Egyébiránt az alapeljárásban releváns tények időpontjában a lengyel villamos energia piacán hiány volt kapcsolt energiatermelésből származó villamos energiából. Ez a hiány arra késztette az URE elnökét, hogy olyan különböző megoldásokat vezessen be, amelyek az ilyen villamos energia volumenét voltak hivatottak mesterségesen növelni, mint például a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energiáért cserébe hagyományos villamos energia értékesítésére vonatkozó értékesítési megállapodások.

27. A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy az alapjogvita megoldása többek között az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdésében előírt, a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvételére vonatkozó kötelezettségnek az EUMSZ 107. cikk alapján történő minősítésétől függ. Ha ez a kötelezettség állami támogatásnak minősül, úgy a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy ezt a rendszert az Európai Bizottságnak nem jelentették be az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésével összhangban.

28. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti: hajlik arra, hogy az EUMSZ 107. cikket úgy értelmezze, hogy az említett kötelezettség nem minősül állami támogatásnak, mivel az az ENEA által előadottakkal ellentétben nem állami források felhasználásával valósul meg, és e tekintetben hivatkozik a Bíróság ítélkezési gyakorlatára.[7]

7 2001. március 13-i PreussenElektra ítélet (C-379/98, EU:C:2001:160); 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság, ún „Stardust Marine” ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294); 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413); 2013. december 19-i Association Vent de Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851).

29. Ezen körülmények között a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) felfüggesztette az eljárást és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 107. cikket, hogy a [nemzeti szabályozás értelmében a kapcsolt energiatermelésből származó] villamos energia átvételére vonatkozóan előírt kötelezettség állami támogatást képez?

2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 107. cikket, hogy az a tagállamnak betudandóan eljáró villamosenergia-ipari vállalkozás, amelyet az állami támogatásnak minősített kötelezettség terhel, a nemzeti bíróság előtti eljárásban hivatkozhat az említett rendelkezés megsértésére?

3) Az első és második kérdésre adandó igenlő válasz esetén úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 107. cikket az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével összefüggésben,, hogy a nemzeti jogból eredő kötelezettségnek az EUMSZ 107. cikkel való összeegyeztethetetlensége kizárja annak lehetőségét, hogy bírságot szabjanak ki a kötelezettséget nem teljesítő vállalkozással szemben?”

## IV. A Bíróság előtti eljárás

30. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket a Bíróság Hivatala 2015. július 3-án vette nyilvántartásba.

31. Az ENEA, a lengyel kormány és a Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett elő.

32. A 2017. január 11-i tárgyaláson az ENEA, a lengyel kormány és a Bizottság képviselői jelentek meg annak érdekében, hogy észrevételeiket kifejtsék.

## V. Elemzés

33. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia ellátására vonatkozóan az alapeljárásban szereplő, nemzeti szabályozásban előírt kötelezettség az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősül-e.

34. A két másik kérdés csak abban az esetben merül fel, ha a Bíróság igenlő választ ad az első kérdésre. Az alábbiakban kifejtett indokokra tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy az első kérdésre nemleges választ adjon abban az értelemben, amely szerint az alapeljárásban szereplő ellátási kötelezettség nem minősül állami támogatásnak. Mindazonáltal a teljesség kedvéért indítványom végén röviden megvizsgálom a két másik kérdést is.

### A. Az állami támogatás fennállásáról (első kérdés)

35. A Szerződések eltérő rendelkezéseinek sérelme nélkül, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

36. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmében állami támogatásnak való minősítéshez szükséges, hogy négy feltétel teljesüljön, nevezetesen, hogy megvalósuljon állami vagy állami forrásokból származó beavatkozás,[8] hogy a beavatkozás alkalmas legyen a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, hogy valamilyen szelektív előnyt jelentsen a kedvezményezett számára, és hogy torzítsa vagy torzítással fenyegesse a versenyt.[9]

37. Annak megállapítása érdekében, hogy az alapeljárás körülményeire tekintettel ezek a feltételek teljesültek-e, pontosan meg kell határozni az e jogvitában szóban forgó nemzeti rendszer jellemzőit.

### *1. Az alapeljárásban szereplő ellátási kötelezettség jellemzőiről*

38. Formai értelemben az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdése a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvételére vonatkozó kötelezettséget ír elő. Rá kívánok mindazonáltal mutatni, hogy a végrehajtási rendelet 5. cikkének (2) bekezdése lehetővé teszi az ENEA-hoz hasonló villamosenergia-vállalat számára ennek a kötelezettségnek nem megvásárlás, hanem a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia saját maga által történő előállítása útján történő teljesítését, amit a kérdést előterjesztő bíróság is megerősít.[10] Következésképpen álláspontom szerint ezt a kötelezettséget nem a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvételére, hanem annak előállítására vonatkozó kötelezettségnek kell minősíteni.

39. Az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdése értelmében ez az ellátási kötelezettség minden olyan villamosenergia-vállalatot terhel, amely villamos energia termelésével vagy annak kereskedelmével foglalkozik, és ezt a villamos energiát a Lengyel Köztársaság területén a villamosenergia-hálózatra csatlakozó végső fogyasztók részére értékesíti (a továbbiakban: villamosenergia-kereskedő).

40. Az említett kötelezettség minden villamosenergia-kereskedő számára abban áll, hogy az év folyamán a végső fogyasztók számára értékesített villamos energia mennyiségének 15%-át elérő mennyiségben kapcsolt energiatermelésből származó villamos energiával lássa el saját magát. Másként megfogalmazva, az éves szinten a végső fogyasztók számára értékesített villamos energia 15%-ának kapcsolt energiatermelésből kell származnia.

41. Az URE elnöke bírságot szabhat ki minden villamosenergia-kereskedővel szemben, amely nem tesz eleget a kapcsolt energiatermelésből származó villamosenergia-ellátással kapcsolatos kötelezettségének. Az alapeljárás éppen arra a bírságra vonatkozik, amelyet az URE elnöke ezen a jogcímen az ENEA-val szemben kiszabott.

42. Fontos még hangsúlyozni, hogy a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvételére semmilyen más szabály nem vonatkozik. Az ügylet résztvevői szabadon állapítják meg különösen annak átvételi árát, amelyben a hatóságok által előírt határérték vagy felső határ nem köti őket.

43. Mindazonáltal a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energiának a végső fogyasztók számára történő értékesítésekor követelhető legmagasabb árat minden villamosenergia-kereskedő esetében az URE elnökének kell jóváhagynia, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság kifejtette.[11]

8 Az államnak betudhatóság és az állami források felhasználása feltételének együttes jellegével kapcsolatban lásd a jelen indítvány 63. pontját.

9 Lásd különösen: 2013. december 19-i Association Vent de Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 15. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2015. április 16-i Trapeza Eurobank Ergasias ítélet (C-690/13, EU:C:2015:235, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2016. december 21-i Bizottság kontra Hansestadt Lübeck ítélet (C-524/14 P, EU:C:2016:971, 40. pont).

10 Lásd a jelen indítvány 21. pontját.

11 Lásd a jelen indítvány 23–25. pontját.

44. Ennek megfelelően a lengyel állam beavatkozása a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia piacán a két következő beavatkozásra korlátozódik:

– egyrészt minden villamosenergia-kerekedővel szemben ellátási kötelezettséget ír elő, valamint

– másrészt meghatározza a végső fogyasztók számára a villamos energia értékesítésének legmagasabb árát, ami korlátozhatja a villamosenergia-kereskedők lehetőségét arra, hogy az ellátási kötelezettségből eredő többletköltséget áthárítsák ezekre a fogyasztókra.

45. E tekintetben hangsúlyozom még, hogy azok a villamosenergia-kereskedők, amelyeket ez a kötelezettség terhel, magánjogi vállalkozások, amelyek nyereségszerzésre törekszenek, beleértve ebbe azokat – az ENEA-hoz hasonló – kereskedőket is, amelyek tőkéjének egy része többségében állami tulajdonban van.

46. Ami konkrétan az alapeljárás körülményeit illeti, a Bíróságnak benyújtott iratokból nem tűnik ki, hogy az ENEA döntéseiben a kereskedelmi érdekein kívül más megfontolások is szerepet játszottak volna.

47. E tekintetben az ENEA írásbeli és szóbeli észrevételeiben előadta, hogy a 2005. év folyamán két szerződést kötött kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia ellátására vonatkozóan, amelyeknek lehetővé kellett volna tenniük számára a 2006. év tekintetében a lengyel szabályozás által előírt 15%-os határérték elérését, ezek a szerződések azonban csak részben teljesültek a Lengyelországban ezen időszakban bekövetkezett, szokatlanul enyhe időjárási viszonyok miatt.[12]

48. Mindazonáltal az ENEA elismerte, hogy a 2006. év folyamán elutasított több, kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia értékesítésére vonatkozó ajánlatot is, amelyekben az ár 46%–75,6%-kal volt magasabb a villamos energia versenypiaci átlagos áránál. Az ENEA továbbá kifejtette, hogy az alapeljárás tárgyául szolgáló bírságot azért szabták ki vele szemben, mert elutasította ezeket az értékesítési ajánlatokat.

49. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság egyrészt hangsúlyozta, hogy dacára annak, hogy tőkéjének egésze állami tulajdonban van, a felperes függetlenségét nem korlátozták a hatóságok, amelyek semmilyen utasítást nem adtak a kapcsolt energiatermelésből származó villamosenergia-ellátási kötelezettség végrehajtása tekintetében. E bíróság továbbá rámutatott, hogy az ENEA piaci magatartása semmiben sem tért el a magántőke által ellenőrzött vállalkozások magatartásától, amit mutat többek között az előbbiekben említett értékesítési ajánlatok elutasítása is az ENEA által túlzottnak minősített áraik miatt. Végül az említett bíróság előadta, hogy az ENEA részvénytársaságként működik, és a versenyjogi szabályok tekintetében ugyanúgy kezelték, mint bármely magánvállalkozást.

50. E jellemzőkre tekintettel fogom megvizsgálni az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmében vett állami támogatás fennállását, sorban megvizsgálva a jelen indítvány 36. pontjában felsorolt feltételek betartását. Álláspontom szerint az alapeljárásban szereplő rendszer az állami források felhasználásának feltétele kivételével valamennyi feltételnek megfelel, ami kizárja az állami támogatásnak minősítést.

12 Mivel ezt a típusú villamos energiát hővel együtt állítják elő, a hő iránti kereslet csökkenése az kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia kínálatának csökkenését idézi elő.

### *2. A szelektív előny meglétéről*

51. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint formájától függetlenül támogatásnak minősül az a beavatkozás, amely közvetlenül vagy közvetve alkalmas vállalkozások előnyben részesítésére, illetve amely olyan gazdasági előnynek tekinthető, amelyet a kedvezményezett vállalkozás az általános piaci feltételek között nem érhetett volna el.[13]

52. A Bíróság a szélenergiából származó villamos energia átvételének kötelezettségével, és az ahhoz kapcsolódó, e kötelezettség többletköltségeit kompenzáló mechanizmussal kapcsolatos Association Vent de Colère! és társai ítéletben nem határozott ezzel a feltétellel kapcsolatban.[14]

53. A Bíróság továbbá csak röviden foglalkozott ezzel a kérdéssel a PreussenElektra ítéletben. Ezen ítélet 54. pontjában ugyanis a Bíróság rámutatott, hogy nem vitatott, hogy a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia *minimáláras* átvételi kötelezettsége gazdasági előnyt jelent az ilyen típusú villamos energia egyes termelőinek, amennyiben kockázat nélkül magasabb nyereséget biztosít számukra, mint amelyet ennek hiányában érnének el. Emlékeztetek e tekintetben arra, hogy a német hatóságok által meghatározott minimálárak magasabbak voltak az ilyen típusú villamos energia gazdasági értékénél.[15]

54. Ebben az összefüggésben egyértelmű, hogy a megújuló energiaforrásokból villamos energiát termelő vállalkozások az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett előnyben részesültek, mivel a termelésük valódi értékénél magasabb áron biztosítottak értékesítést számukra.

55. Mindazonáltal az alapeljárás körülményei megkülönböztetik azt a PreussenElektra ítélet alapjául szolgáló ügytől, a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvétele minimális árának hiánya miatt, amint azt a jelen indítvány 42. pontjában kifejtettem. Következésképpen a Bíróságnak azt kell eldöntenie, hogy önmagában az ellátási kötelezettség előnyt biztosít-e az e kötelezettséggel érintett termék termelői számára.

56. Számomra vitathatatlannak tűnik, hogy ténylegesen ez a helyzet.

57. Való igaz, hogy egy ellátási kötelezettség által biztosított előny nem jelentkezik azonnal, ha azt nem kíséri az érintett termék gazdasági értékénél magasabb minimálár meghatározása.

58. Mindazonáltal egy ilyen ellátási kötelezettség hatása a gyakorlatban az érintett termék iránti kereslet olyan megnövekedése, amely a lengyel villamosenergia-piac normál körülményei között nem következett volna be.

59. Márpedig a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia iránti kereslet ilyen élénkítése előnyt jelentett az ilyen villamos energia termelői számára. Egy adott termék iránti kereslet növekedése ugyanis általában egyidejűleg növeli az eladott termékek mennyiségét, valamint e termékek értékesítési árát.[16] Konkrétabban az ellátási kötelezettség javította a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelőinek tárgyalási pozícióját, mivel potenciális ügyfeleik kötelesek voltak egy bizonyos mennyiséget megvásárolni az általuk termelt villamos energiából.

13 Lásd különösen: 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413, 79. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2015. április 16-i Trapeza Eurobank Ergasias ítélet (C-690/13, EU:C:2015:235, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

14 Lásd: 2013. december 19-i ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 15. pont).

15 2001. március 13-i ítélet (C-379/98, EU:C:2001:160, 56. pont).

16 Egy adott termék iránti kereslet növekedése hatásainak klasszikus leírásáért lásd: Samuelson, P. A. és Nordhaus, W. D., *Economics*, McGraw-Hill Higher Education, 2009, 19. kiadás, 55. és 56. o.

60. Az ENEA lényegében ezt rója fel az alapeljárásban szóban forgó ellátási kötelezettséggel összefüggésben, mivel ez a kötelezettség lehetővé tette a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelői számára, hogy az ilyen típusú energia gazdasági értékénél, illetve egyes esetekben még az URE elnöke által előírt, a végső fogyasztók számára megszabható maximális értékesítési árnál is magasabb átvételi árat követeljenek. [17]

61. Így a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelőinek javára megváltoztatva a normál piaci körülményeket, az ellátási kötelezettség az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett előnyt biztosít az utóbbiak számára.

62. Egyébiránt nem lehet kétséges, hogy ez az előny szelektív, amit az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése megkövetel, [18] mivel az kizárólag a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelésénél jelent előnyt.

### *3. Az előny lengyel államnak való betudhatósága és az állami források felhasználásának hiánya*

63. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ahhoz, hogy az előnyök az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében támogatásnak minősüljenek, egyrészről közvetlenül vagy közvetve állami forrásból kell származniuk, másrészről az államnak tulajdoníthatónak kell lenniük. Így a „tagállamok által vagy állami forrásból” kifejezést a Bíróság úgy értelmezte, mint amely két együttes feltételt jelent, amelyek a nyújtott előny finanszírozására vonatkoznak, amelynek állami forrásból kell származnia, valamint az előny nyújtására vonatkozó döntésre, amelynek az államnak kell betudhatónak lennie. [19]

64. A jelen ügy keretében az ENEA és a Bizottság úgy ítélik meg, hogy ez a két feltétel teljesül. A lengyel kormány előadja, hogy szerinte egyik feltétel sem teljesül.

65. Az alábbiakban kifejtett indokokra tekintettel úgy vélem, hogy az alapeljárásban szereplő előny nyújtása ugyan betudható a lengyel államnak, de nem állami források felhasználásával valósult meg.

#### *a) Az államtól elkülönült szervezetek beavatkozásáról*

66. A jelen ügyben az államtól elkülönült szervezetek, tudniillik a kapcsolt energiatermelésből származó villamosenergia-ellátási kötelezettséggel érintett villamosenergia-kereskedők beavatkozásával megvalósuló előny nyújtásáról van szó.

67. Az állandó ítélkezési gyakorlatból következően nincsen helye megkülönböztetésnek azok között az esetek között, amikor a támogatást közvetlenül az állam, vagy amikor az ezen állam által kijelölt vagy létrehozott közvetítő állami vagy magánszervezet nyújtja. [20]

17 Lásd a jelen indítvány 48. pontját.

18 Lásd e tekintetben: 2015. április 16-i Trapeza Eurobank Ergasias ítélet (C-690/13, EU:C:2015:235, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

19 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 16. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2014. október 22-i Elcogás végzés (C-275/13, nem tették közzé, EU:C:2014:2314, 21. pont). Lásd továbbá: Bacon, K., *European Union Law of State Aids*, OUP, Oxford, 2013. 2. kiadás, 2.96. és azt követő számok; Piernas López, J. J., The Concept of State Aid Under EU Law, OUP, Oxford, 2015. 6. fejezet.

20 Lásd különösen: 1977. március 22-i Steinike & Weinlig ítélet (78/76, EU:C:1977:52, 21. pont); 2004. július 15-i Pearle és társai ítélet (C-345/02, EU:C:2004:448, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

68. Az államtól elkülönült szervezetek által nyújtott előnyöknek az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének hatálya alá vonása jogosan szolgálja az állami támogatások tilalmának hatékony érvényesülése megőrzését. A Bíróság kifejtette ugyanis, hogy az uniós jog nem fogadhatja el, hogy pusztán az olyan autonóm intézmények létrehozása, amelyek feladata a támogatások kiosztása, lehetővé tegye az állami támogatásokra vonatkozó szabályok kikerülését.[21] Más szavakkal, ez az ítélkezési gyakorlat a túl szűk hatály kockázatát volt hivatott ellensúlyozni.

69. Mindazonáltal az államtól elkülönült szervezetek által nyújtott előnyök bevonása túl széles hatályhoz vezethet, mivel olyan előnyökre is vonatkozhat, amelyek nem tudhatók be az államnak, vagy amelyek nem állami forrás felhasználásával valósultak meg. Figyelembe kell venni különösen azt, hogy nem minősülnek állami támogatásnak az olyan előnyök, amelyek nyújtását ugyan az állam teszi kötelezővé, de nem állami forrás felhasználásával valósulnak meg.[22]

70. Az államtól elkülönült szervezetek által nyújtott előnyökkel összefüggésben az államnak betudhatóság feltételeinek és az állami forrás felhasználása feltételei értelmezésének célja ezen túl szűk és túl széles hatály közötti egyensúly megteremtése. E feszültség fényében vizsgálom meg ezt a két feltételt az alapeljárás körülményeire tekintettel.

### *b) Az alapeljárásban szereplő előny nyújtása betudható a lengyel államnak*

71. Az intézkedés államnak betudhatóságára vonatkozó feltétellel összefüggésben azt kell megvizsgálni, hogy a hatóságok részt vettek-e ezen intézkedés meghozatalában.[23]

72. E tekintetben, ahogyan arra az ENEA és a Bizottság is rámutat, a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia ellátására vonatkozó kötelezettséget jogszabályi rendelkezés, tudniillik az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdése hozta létre. A Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően azt tehát betudhatónak kell tekinteni az államnak.[24]

73. A lengyel kormány vitatja az államnak betudhatóságot, hangsúlyozva, hogy a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia átvételének lényeges elemeit az ügyletben részes felek a piaci feltételek szerint, az állam beavatkozása nélkül állapítják meg.

74. Álláspontom szerint ez az érv az alapeljárásban szereplő előny téves azonosításából fakad. Az igaz, hogy a lengyel állam nem szabályozta közvetlenül a feltételeket – különösen az értékesítési árat – a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia beszerzésére vonatkozóan. Következésképpen ezek az ügyletek a villamos energia „piacának feltételei” szerint zajlanak le, amint azt ez a kormány állította.

75. Mindazonáltal az ellátási kötelezettséggel nyújtott előny éppen a villamosenergia-piac feltételeinek megváltoztatásában, közelebbről a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia iránti kereslet megnövekedésében áll.[25] Márpedig vitathatatlan, hogy ezt a változást az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdésében foglalt ellátási kötelezettség váltja ki, következésképpen az betudható a lengyel államnak.

21 2002. április 16-i Franciaország kontra Bizottság, ún. „Stardust Marine” ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294, 23. pont).

22 Lásd különösen: 1978. január 24-i van Tiggele ítélet (82/77, EU:C:1978:10, 24–26. pont); 2001. március 13-i PreussenElektra ítélet (C-379/98, EU:C:2001:160, 59–61. pont).

23 2013. december 19-i Association Vent de Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 17. pont); 2014. október 22-i Elcogás végzés (C-275/13, nem tették közzé, EU:C:2014:2314, 22. pont).

24 Lásd ebben az értelemben: 2013. december 19-i Association Vent de Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 18. pont); 2014. október 22-i Elcogás végzés (C-275/13, nem tették közzé, EU:C:2014:2314, 23. pont).

25 Lásd a jelen indítvány 58–61. pontját.

76. Máshogyan megfogalmazva, az alapeljárásban szereplő előnyt nem a villamosenergia-kereskedők nyújtották önként a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelői számára, hanem az a lengyel állam jogalkotói és szabályozói aktusaiból következik. Ebben az értelemben úgy vélem, nem vitatható, hogy ezen előny nyújtása betudható ennek az államnak.

77. Meg kell ugyanakkor vizsgálni, hogy az említett előny nyújtásának finanszírozása állami forrásból történik-e.

### *c) Az alapeljárásban szereplő előny nyújtása nem állami források felhasználásával valósul meg*

78. Az ENEA és a Bizottság állítják, hogy a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelőinek nyújtott előnyt állami forrásból finanszírozták.

79. Nekem ugyanakkor meggyőződésem, hogy ezt az előnyt nem állami forrásból finanszírozták, amint ezzel kapcsolatban jogosan érvelt a lengyel kormány is. Véleményem szerint ugyanis az alapeljárás körülményei, legalábbis ami az állami támogatás fogalmát illeti, hasonlóak a PreussenElektra ítélet alapjául szolgáló ügy körülményeihez.[26]

80. E tekintetben, és amint azt az alábbiakban bemutatom,[27] különösen fontosnak tartom a Stardust Marine ítélet[28] formalista és szelektív értelmezésének elkerülését, amely az állami támogatás fogalma jelentős kiszélesítésének veszélyével járna.

#### *1) Az állami források felhasználásának hiányáról*

81. Amint azt a jelen indítvány 58–61. pontjában kifejtettem, a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelői számára nyújtott előny a keresletnek az alapeljárásban szereplő ellátási kötelezettség miatt megnövekedésében áll, ami általában növeli az értékesítés volumenét és/vagy értékesítési árát az ilyen típusú villamos energia tekintetében.

82. El kell tehát dönteni, hogy ezt az előnyt állami forrás felhasználása útján nyújtják-e.

83. Véleményem szerint nem. Úgy vélem ugyanis, hogy az ilyen előnyt magánszemélyek közötti erőforrások átruházásával valósítják meg. Pontosabban, ezt az előnyt a más típusú villamos energia termelőinek – mivel ezek az általuk termelt villamos energiát kisebb mennyiségben vagy alacsonyabb áron fogják értékesíteni – és a villamosenergia-kereskedőknek a hátrányára nyújtják – mivel azok kötelesek a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energiát magasabb áron beszerezni, mint a más típusú villamos energia termelői által kínált értékesítési ár.

84. Másként fogalmazva, a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelői számára a lengyel állam által nyújtott előnyt a más típusú villamos energiát termelők és a villamosenergia-kereskedők „finanszírozzák”.

85. Úgy vélem, hogy a PreussenElektra ítélet 59. pontja megerősíti ezt az érvelést, amelyben a Bíróság megállapította, hogy a villamosenergia-szolgáltató magánvállalkozásokat sújtó kötelezettség, miszerint megszabott minimáláron át kell venniük a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energiát, nem jár együtt az állami forrásoknak az ilyen típusú villamos energiát termelő vállalkozásokra történő közvetlen vagy közvetett átruházásával. Az alapeljárásban szereplő előnyhöz hasonlóan az ebben az ügyben vizsgált előnyt szintén magánszereplők finanszírozták.[29]

26 2006. március 13-i ítélet (C-379/98, EU:C:2001:160).

27 Lásd a jelen indítvány 89–104. pontját.

28 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság, ún. „Stardust Marine” ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294).

29 Lásd: 2001. március 13-i PreussenElektra ítélet (C-379/98, EU:C:2001:160, 17–22. és 56. pont).

86. Következésképpen az állam sem az alapeljárás, sem a PreussenElektra-ítélet alapjául szolgáló ügy körülményei között nem hatalmazta fel az ellátási kötelezettséggel érintett vállalkozásokat arra, hogy állami forrásokat kezeljenek, hanem saját pénzügyi forrásaikból történő vásárlás kötelezettsége terhelte azokat. [30]

87. Az ENEA és a Bizottság a lengyel államnak az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdésében foglalt ellátási kötelezettséggel érintett több villamosenergia-kereskedő tőkéjében való többségi részesedésével érvelve megkísérelték megkülönböztetni a PreussenElektra ügy körülményeit a jelen ügy körülményeitől. [31]

88. A fentiekben kifejtett indokokra tekintettel ugyanakkor úgy vélem, hogy ezt az érvelést el kell utasítani.

*2) Az állam többségi részesedéséről egyes villamosenergia-kereskedők tőkéjében*

89. Az ENEA és a Bizottság által felépített érvelés szerint önmagában az a körülmény, hogy az állam többségi részesedéssel rendelkezik több villamosenergia-kereskedő tőkéjében, elegendő ahhoz, hogy ezen kereskedők forrásait állami forrásokká alakítsa át, amit az álláspontjuk szerint a Bíróság is kimondott a Stardust Marine ítélet 33–38. pontjában. [32]

90. Az ENEA e tekintetben hozzáteszi, hogy a 2006. év folyamán a lengyel kormány által ellenőrzött vállalkozások kezében volt a végső fogyasztók számára értékesített villamos energia piacának 80%-a, és a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia több mint 85%-át ők vásárolták meg.

91. Nem tudok egyetérteni ezzel az érveléssel. Álláspontom szerint az a körülmény, hogy a lengyel állam többségi részesedéssel rendelkezett egy villamosenergia-kereskedő tőkéjében, önmagában nem elegendő az állami források felhasználásának megállapításához.

92. Konkrétabban a Stardust Marine ítéletnek [33] a Bizottság által javasolt értelmezése véleményem szerint formalista és szelektív, amely elkülöníti ezen ítélet egyes pontjait anélkül, hogy figyelembe venné az ebben az ügyben a Bíróság elé tárt helyzetet, vagy az utóbbi által az ítélet folytatásában kifejtett érvelést.

93. Ugyanis először, az említett ítélet [34] egy teljesen egyedi helyzetet érintett, tudniillik, amikor egy magánvállalkozás (a Stardust Marine) számára pénzügyi előnyt nyújtott egy olyan másik magánvállalkozás (a Crédit Lyonnais és annak leányvállalatai), amely tőkéjében többségi részesedése volt az államnak, és amelyet az állam saját pénzügyi jobbkezeként alkalmazott.

94. Így a helyzet az államnak egy magánvállalkozásban fennálló többségi részvényesi helyzetéből adódó ellenőrzési jogkörének gyakorlását érinti. Amint arra a Bíróság ugyanezen ítélet 38. pontjában rámutatott, „az állam az ilyen vállalkozások feletti meghatározó befolyásának gyakorlásával teljes mértékben irányítani tudta a forrásainak felhasználását annak érdekében, hogy adott esetben finanszírozza a más vállalkozások javát szolgáló egyedi előnyöket”.

30 Lásd e tekintetben: 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413, 74. pont); 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 34. és 35. pont).

31 Bár az ellátási kötelezettséggel érintett vállalkozásokban a jelen ügyben az államnak többségi részesedése van, a 2001. március 13-i PreussenElektra ítélet (C-379/98, EU:C:2001:160, 55. pont) alapjául szolgáló ügyben azok többségi tulajdonosai magánszereplők voltak.

32 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság, ún. „Stardust Marine” ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294).

33 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság, ún. „Stardust Marine” ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294).

34 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság, ún. „Stardust Marine” ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294).

95. Márpedig a jelen ügy az utóbbi ítéletben a Bíróság elé tárt helyzettől igen eltérő helyzetet érint, tudniillik egy általános hatályú jogszabályban foglalt előnyt. Másként fogalmazva, az államnak a Stardust Marine ítélet [35] 38. pontjában hivatkozott, többségi részvényesként fennálló ellenőrzési jogköre irreleváns a jelen ügyben, mivel az előnyt az állam jogalkotói hatáskörének gyakorlása útján biztosították.

96. Az állam többségi részvényesként fennálló ellenőrzési jogköre relevanciájának hiányát megerősíti az a tény is, hogy a szóban forgó szabályozás alkalmazása nem tesz különbséget az olyan villamosenergia-kereskedők között, amelyek tőkéje többségi állami tulajdonban van, és az olyanok között, amelyek tőkéje többségében magánszereplők tulajdonában van, mint a PreussenElektra ítéletben szereplő szabályozás esetében.

97. Az előzőekre tekintettel úgy vélem, hogy a Bíróság által a Stardust Marine ítéletben [36] kifejtett érvelés a jelen ügy körülményei között nem alkalmazandó, mivel az a jelen ügy keretében a Bíróság által értékelendő helyzettől eltérő helyzetre vonatkozik.

98. Másodszor, még azt feltételezve is, hogy a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Stardust Marine ítéletben [37] kifejtett érvelés alkalmazandó a jelen ügy körülményeire, a Bíróság ezen ítélet 50. és 51. pontjában kifejezetten kimondta, hogy az államnak egy vállalat tőkéjében fennálló többségi részesedése nem elegendő ahhoz, hogy az előző részben megvizsgált, az államnak betudhatóság feltételét teljesítettnek lehessen tekinteni. [38]

99. Az ilyen helyzetben ugyanis az előny államnak betudhatóságát az állam többségi részesedéséből fakadó ellenőrzési jogosultsága tényleges gyakorlásának bemutatásával kell bizonyítani, amint azt a Bíróság az említett ítélet 52. pontjában kifejtette. E tekintetben hangsúlyozom, hogy a hatóságoknak a Bíróság által ugyanezen ítélet 52–56. pontjában vizsgált konkrét részvétele nem a jogalkotói hatáskörből, hanem a többségi részesedésből fakadó ellenőrzési jogkörből fakad.

100. Az alapeljárással összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság kifejezetten hangsúlyozta a tényt, hogy az ENEA magatartását nem a hatóságok utasításai vezérelték. Általánosabban, és amint azt a jelen indítvány 45–49. pontjában kifejtettem, a Bíróságnak benyújtott iratokból kiderül, hogy az ENEA magatartása, és különösen az a döntése, hogy elutasítja a 2006. év folyamán a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia értékesítésére vonatkozó ajánlatokat, egy magánjogi vállalkozás által önállóan hozott kereskedelmi döntésekből fakadt.

101. Valójában *ab absurdo* önmagában az alapeljárásnak az ENEA és a lengyel állam közötti fennállása is bizonyítja, hogy ez a feltétel nem teljesült, mivel az ENEA a lengyel állam akarata ellenére nem tett eleget a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia ellátásával kapcsolatos kötelezettségnek.

102. Harmadszor, hozzáteszem, hogy a gyakorlatban az ENEA és a Bizottság által javasolt értelmezés a jelen indítvány 69. pontjában azonosított túl széles hatály veszélyéhez vezet. Ez az értelmezés ugyanis oda vezetne, hogy minden nemzeti szabályozás által biztosított előny állami támogatásnak minősül, ha bármilyen hátrányt jelent egy olyan vállalkozás forrásai számára, amelynek tőkéjében az állam többségi

35 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság, ún. „Stardust Marine” ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294).

36 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság, ún. „Stardust Marine” ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294).

37 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság, ún. „Stardust Marine” ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294).

38 Lásd ebben az értelemben: 2014. szeptember 17-i Commerz Nederland ítélet (C-242/13, EU:C:2014:2224, 31. pont).

részesedéssel rendelkezik. Például egy olyan szabályozás, amely egy termék vagy szolgáltatás valós értékénél magasabb minimálárat ír elő, állami támogatásnak minősülne, amennyiben ezt a terméket vagy szolgáltatást egy többségi állami részesedésű vállalkozás szerezné meg. Ez az eredmény álláspontom szerint nehezen összeegyeztethető a van Tiggele ítélettel. [39]

103. Álláspontom szerint ez a kiterjesztő értelmezés a Bíróság ítélkezési gyakorlatának különböző irányait mesterségesen összekeverő formalista olvasatból fakad. Pontosabban fogalmazva álláspontom szerint nem lehet arra az álláspontra helyezkedni, hogy az Association Vent De Colère! és társai ítélet 18. pontja [40] alapján egy jogszabály létezése miatt teljesül az államnak betudhatóság feltétele, majd azt állítani, hogy az állami források felhasználásának feltétele a Stardust Marine ítélet [41] 38. pontja alapján az e jogszabály által érintett vállalkozásokban fennálló többségi állami részesedés miatt teljesül. Az ítélkezési gyakorlatnak ez a két iránya ugyanis két eltérő helyzetre vonatkozik, tudniillik az állam által jogalkotói hatáskörében nyújtott előny helyzetére (Association Vent De Colère! és társai ítélet), valamint az állam által többségi részesedéssel rendelkezőként élvezett ellenőrzési jogköréből fakadóan nyújtott előny helyzetére (Stardust Marine ítélet). Következésképpen azok tanulságait is külön kell alkalmazni.

104. A fentiek alapján úgy vélem, hogy az államnak egyes, az energiáról szóló törvény 9a. cikkének (8) bekezdésében foglalt ellátási kötelezettséggel érintett vállalkozásokban fennálló többségi részesedéséből nem lehet az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében az állami források felhasználására következtetni.

*3) A kötelező hozzájárulás vagy kompenzációs mechanizmus hiányáról*

105. A felek által előadott egyes érvekre tekintettel röviden szeretnék különbséget tenni az alapeljárás, valamint az Essent Netwerk Noord és társai, illetve az Association Vent De Colère! és társai ítéletek alapjául szolgáló ügyek körülményei között. [42]

106. Emlékeztetőül, ez a két ítélet olyan kötelező hozzájárulást tartalmazott, amelynek összegét és rendeltetését jogszabály írta elő. A bíróság úgy ítélte meg, hogy az ilyen finanszírozási mechanizmusok állami forrásból történő beavatkozást valósítanak meg. [43]

107. Márpedig az alapeljárás körülményeit meg kell ezektől különböztetni, mivel azok nem tartalmaznak semmilyen, ezekkel egyenértékű olyan finanszírozási mechanizmust, amellyel a lengyel állam megszervezné a kötelező hozzájárulások beszedését, amelyek összegét és rendeltetését jogszabály határozná meg.

108. Amint azt ugyanis a jelen indítvány 44. pontjában kifejtettem, a lengyel állam beavatkozása a villamosenergia-kereskedőket terhelő ellátási kötelezettség előírására, valamint a villamos energia végső fogyasztók számára történő értékesítése maximális árának meghatározására korlátozódik.

39 1978. január 24-i van Tiggele ítélet (82/77, EU:C:1978:10, 24–26. pont). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kiskereskedelmi minimálárak rögzítése nem minősül állami támogatásnak, mivel az árazásba történő ilyen beavatkozásból a termék forgalmazói számára fakadó előnyök terheit kizárólag a fogyasztók viselik, és azokat sem közvetve, sem közvetlenül nem állami forrásból nyújtják.

40 2013. december 19-i ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851).

41 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság, ún. „Stardust Marine” ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294).

42 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413); 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851).

43 Lásd: 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413, 19., valamint 65–67. pont); 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 3., valamint 22–37. pont).

109. Ebben az összefüggésben, amely a PreussenElektra ítéletéhez hasonló, a villamosenergia-kereskedőket nem arra hatalmazta fel az állam, hogy állami forrásokat kezeljenek, hanem saját pénzügyi forrásaikból történő vásárlás kötelezettsége terhelte azokat. [44]

110. Hangsúlyozom e tekintetben, hogy a villamos energia végső fogyasztók számára történő értékesítése maximális árának meghatározása a villamosenergia-kereskedők és a végső fogyasztók érdekei közötti döntést szolgálta, amint azt a lengyel kormány a tárgyaláson előadta, annak elkerülése érdekében, hogy az előbbiek teljes egészében áthárítsák a kapcsolt energiatermelésből származó villamosenergia-ellátási kötelezettségből keletkező többletköltségeket az utóbbiakra.

111. Ennek a maximális árnak a meghatározása, amely korlátozza a villamosenergia-kereskedők azon lehetőségét, hogy az ellátási kötelezettségből keletkező többletköltségeket áthárítsák, lehetővé teszi az alapeljárás körülményeinek megkülönböztetését az Association Vent De Colère! és társai ítélet körülményeitől, amely a szélenergiából származó villamos energia átvételére irányuló kötelezettségből fakadó többletköltségek teljes kompenzációját biztosító nemzeti szabályozásra vonatkozott. [45]

112. Szemben azzal, amit a Bizottság állít, ennek a maximális értékesítési árnak a megléte nem jelenti azt, hogy az ENEA-hoz hasonló villamosenergia-kereskedő az Olaszország kontra Bizottság és a Steinike & Weinlig ítéletekben kialakított ítélkezési gyakorlat értelmében [46] állami forrásokat kezel.

113. Amint arra ugyanis maga a Bizottság is rámutatott, a Bíróság e két ítéletében azt mondta ki, hogy a tagállami szabályozás által előírt kötelező hozzájárulásokból fizetett olyan alapot, amelyet ugyancsak e szabályozásnak megfelelően kezelnek és osztanak szét, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében állami forrásnak lehet minősíteni, még ha azt a hatóságtól elkülönülő jogalany is kezeli. [47]

114. Ez az ítélkezési gyakorlat ugyanakkor nem releváns az alapeljárás körülményei között, mivel, amint azt korábban kifejtettem, a lengyel állam pusztán ellátási kötelezettséget és maximális értékesítési árat határozott meg, kötelező hozzájárulás, vagy az ilyen hozzájárulás eredményét elosztó alap létrehozása nélkül.

115. Tekintettel a fentiekre, úgy vélem, hogy az alapeljárásban szereplő, a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energiával kapcsolatos ellátási kötelezettség nem állami források felhasználásával valósul meg, következésképpen nem minősül az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak.

### *4. Az előny arra való alkalmassága, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet és torzítsa a versenyt*

116. A teljesség kedvéért, és arra az esetre, ha a Bíróság úgy ítélné meg, hogy az alapeljárásban szereplő ellátási kötelezettséget állami forrásból finanszírozzák, röviden meg kívánom vizsgálni, hogy az előny alkalmas-e arra, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet és torzítsa a versenyt.

44 Lásd ebben az értelemben: 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413, 74. pont); 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 34–36. pont).

45 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 14., 26., 36. és 37. pont).

46 1974. július 2-i Olaszország kontra Bizottság ítélet (173/73, EU:C:1974:71); 1977. március 22-i Steinike & Weinlig ítélet (78/76, EU:C:1977:52).

47 Lásd ebben az értelemben: 1974. július 2-i Olaszország kontra Bizottság ítélet (173/73, EU:C:1974:71, 35. pont); 1977. március 22-i Steinike & Weinlig ítélet (78/76, EU:C:1977:52, 1. és 21. pont).

117. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az állami támogatásnak minősítés nem igényli annak megállapítását, hogy a támogatások tényleges hatással vannak-e a tagállamok közötti kereskedelemre és ténylegesen torzítják-e a versenyt, hanem pusztán azt kell vizsgálni, hogy e támogatások képesek-e hatást gyakorolni a kereskedelemre és a versenyt torzítani. [48]

118. Különösen, ha a tagállam által nyújtott támogatás valamely vállalkozás helyzetét megerősíti az Európán belüli kereskedelemben versenytársaival szemben, a támogatást olyannak kell tekinteni, mint amely érinti e kereskedelmet. [49]

119. Egyébként nem szükséges, hogy a kedvezményezett vállalkozás maga is részt vegyen az Európán belüli kereskedelemben. Ha ugyanis valamely tagállam támogatást nyújt egy vállalkozásnak, a belső termelés szintje emiatt fennmaradhat vagy növekedhet, ami azzal a következménnyel jár, hogy a többi tagállamban letelepedett vállalkozásoknak az e tagállam piacára való belépési esélyei csökkennek. Továbbá az olyan vállalkozás megerősítése, amely addig nem vett részt az Európán belüli kereskedelemben, olyan helyzetbe hozhatja azt, hogy más tagállam piacára be tud lépni. [50]

120. Végül nem létezik olyan küszöb- vagy százalékos érték, amely alatt a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét nem lehet megállapítani. Ugyanis valamely támogatás viszonylag csekély jelentősége vagy a kedvezményezett vállalkozás viszonylag szerény mérete nem zárja ki eleve a kereskedelem érintettségének lehetőségét. [51]

121. Az alapeljárással összefüggésben a szóban forgó ellátási kötelezettség javítja a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelőinek versenyhelyzetét, mivel növeli a keresletet az ilyen típusú villamos energia iránt, ami általában növeli az értékesített mennyiséget és az értékesítési árakat. [52]

122. Következésképpen álláspontom szerint vitathatatlan, hogy ez a kötelezettség alkalmas a villamos energia piacán a verseny torzítására.

123. Az említett ellátási kötelezettség továbbá érinti az Európán belüli kereskedelmet, amennyiben az javítja a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelőinek piaci helyzetét az ilyen típusú villamos energiát termelő, más tagállamokban letelepedett termelőkkel szemben, mind a hazai piacon, mind az exportálás tekintetében.

48 Lásd különösen: 2006. június 15-i Air Liquide Industries Belgium ítélet (C-393/04 és C-41/05, EU:C:2006:403, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2015. április 16-i Trapeza Eurobank Ergasias ítélet (C-690/13, EU:C:2015:235, 23. pont).

49 Lásd különösen: 1980. szeptember 17-i Philip Morris Holland kontra Bizottság ítélet (730/79, EU:C:1980:209, 11. pont); 1999. június 17-i Belgium kontra Bizottság ítélet (C-75/97, EU:C:1999:311, 47. pont); 2015. április 16-i Trapeza Eurobank Ergasias ítélet (C-690/13, EU:C:2015:235, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

50 Lásd ebben az értelemben: 1999. június 17-i Belgium kontra Bizottság ítélet (C-75/97, EU:C:1999:311, 47. pont); 2003. július 24-i Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ítélet (C-280/00, EU:C:2003:415, 77. és 78. pont); 2015. április 16-i Trapeza Eurobank Ergasias ítélet (C-690/13, EU:C:2015:235, 25. pont).

51 Lásd különösen: 1990. március 21-i Belgium kontra Bizottság ítélet (C-142/87, EU:C:1990:125, 43. pont); 2004. április 29-i Görögország kontra Bizottság ítélet (C-278/00, EU:C:2004:239, 69. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2005. március 3-i Heiser ítélet (C-172/03, EU:C:2005:130, 32. pont), 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413, 76. pont).

52 Lásd a jelen indítvány 58–61. pontját.

124. Hozzáteszem, hogy a Bíróság az Essent Netwerk Noord és társai ítélet 77. pontjában kimondta, hogy a holland villamosenergia-termelők számára nyújtott pénzügyi támogatás alkalmas volt arra, hogy érintse az Európán belüli kereskedelmet, tekintettel egyrészt arra, hogy ezek versenyeznek más tagállamok villamosenergia-termelő vállalkozásaival, másrészt a villamosenergia-piac liberalizációjának körülményeire és az abból következő élénk versenyre.[53] Nem látok okot arra, hogy ezt az érvelést ne lehessen kiterjeszteni az alapeljárás körülményeire.

125. Következésképpen úgy vélem, hogy az alapeljárásban szóban forgó ellátási kötelezettség alkalmas arra, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet és torzítsa a versenyt.

## B. A feltételezett állami támogatás fennállásának következményeiről (második és harmadik kérdés)

126. Ezt a két kérdést a kérdést előterjesztő bíróság csak arra az esetre teszi fel – és azok csak abban az esetben relevánsak –, amennyiben az alapeljárásban szóban forgó ellátási kötelezettséget az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmében állami támogatásnak kell minősíteni.

127. Mivel azt javaslom a Bíróságnak, hogy az első kérdést úgy válaszolja meg, hogy ez a kötelezettség nem minősül állami támogatásnak, azt javaslom, hogy a másik két feltett kérdésre ne adjon választ.

128. Arra az esetre azonban, ha a Bíróság úgy ítélné meg, hogy ez a kötelezettség állami támogatásnak minősül, röviden meg kívánom vizsgálni ezeket a kérdéseket.

### *1. Az ENEA által az állami támogatások végrehajtásának tilalmára történő hivatkozás lehetőségéről (második kérdés)*

129. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy egy, az alapeljárásban szóban forgó ellátási kötelezettséggel érintett, a „tagállamnak betudandóan eljáró” villamosenergia-kereskedő hivatkozhat-e az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének megsértésére a nemzeti bíróság előtt.

130. E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy az állami támogatások ellenőrzési rendszere végrehajtásának feladata, ahogyan az EUMSZ 108. cikkből és a Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatából is következik, egyrészről a Bizottságra, másrészről pedig a nemzeti bíróságokra hárul.[54]

131. Míg ugyanis a támogatási intézkedések közös piaccal való összeegyeztethetőségének mérlegelése az uniós bíróságok ellenőrzése mellett eljáró Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik, addig a nemzeti bíróságok a jogalanyok jogainak megóvását biztosítják az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében előírt azon kötelezettség megsértése esetében, amely szerint az állami támogatásokat be kell jelenteni a Bizottságnak.[55]

53 2008. július 17-i ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413). A Bíróság ugyanakkor kimondta, hogy a kifizetett összegek csak annyiban minősülnek állami támogatásnak, amennyiben ezek gazdasági előnynek, nem pedig közszolgáltatási kötelezettségek végrehajtása céljából nyújtott szolgáltatások ellenértékének felelnek meg (az ítélet 96. pontja). Lásd továbbá: 2004. április 29-i Görögország kontra Bizottság ítélet (C-278/00, EU:C:2004:239, 70. pont), ahol a Bíróság hangsúlyozza, hogy a támogatás hatásának értékelésénél meghatározó szerepet játszhat az a körülmény, hogy a kedvezményezett vállalkozások a versenynek különösen kitett ágazatban tevékenykednek.

54 Lásd különösen: 1991. november 21-i Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires és Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon ítélet (C-354/90, EU:C:1991:440, 8. pont); 2011. december 8-i Residex Capital IV ítélet (C-275/10, EU:C:2011:814, 25. pont).

55 Lásd különösen: 1991. november 21-i Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires és Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon ítélet (C-354/90, EU:C:1991:440, 9. és 10. pont); 2011. december 8-i Residex Capital IV ítélet (C-275/10, EU:C:2011:814, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

132. A szerepeknek a Bizottság és a nemzeti bíróságok közötti ilyen elosztásából következik, hogy az egyes jogalanyok az utóbbiak előtt nem hivatkozhatnak arra, hogy egy támogatási intézkedés nincs összhangban az EUMSZ 107. cikkel. Másként fogalmazva, az EUMSZ 107. cikk nem rendelkezik közvetlen hatállyal. [56]

133. Ezzel szemben ugyanezen jogalanyok hivatkozhatnak egy támogatási intézkedésnek az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése tekintetében jogtalan végrehajtására. A nemzeti bíróságok közreműködése az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése utolsó mondatának tulajdonított közvetlen hatályból következik. [57]

134. A Bíróság kifejtette, hogy az ezen rendelkezéssel érintett végrehajtási tilalom azonnali alkalmazhatósága minden olyan támogatásra kiterjed, amelyet vagy bejelentés nélkül hajtottak végre, vagy amely bejelentés esetén az előzetes szakaszban történik meg, vagy ha a Bizottság megindítja a kontradiktórius eljárást, a végleges határozatig történik meg. [58]

135. Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság ebben a tekintetben rámutatott, hogy az alapeljárásban szóban forgó szabályozást a Bizottságnak nem jelentették be az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésével összhangban. [59] Következésképpen, ha a Bíróság úgy döntene, hogy az e szabályozás által előírt ellátási kötelezettség állami támogatásnak minősül, ebből arra kellene következtetni, hogy azt e rendelkezés megsértésével hajtották végre.

136. Ebben az összefüggésben nem látom akadályát annak, hogy az ENEA-hoz hasonló villamosenergia-kereskedő hivatkozhasson az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének utolsó mondatára arra tekintettel, hogy az állam a tőkéjében többségi vagy kizárólagos részesedéssel rendelkezik.

137. Amint arra a Bizottság jogosan rámutatott, a Bíróság már több alkalommal elismerte, hogy az a szervezet, amely bejelentés nélkül nyújt támogatást, hivatkozhat az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésére a támogatás visszatérítése vagy nyújtásának befejezése érdekében. [60].

138. Következésképpen úgy vélem, hogy a második kérdésre abban az értelemben kellene válaszolni, hogy az ENEA-hoz hasonló, az alapeljárásban szóban forgó ellátási kötelezettséggel érintett villamosenergia-kereskedő hivatkozhat egy nemzeti bíróság előtt az EUMSZ 108. cikk (1) bekezdésének megsértésére.

### *2. Az állami támogatás nyújtásának elutasítása miatt bírság kiszabásának lehetőségéről (harmadik kérdés)*

139. Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy a kapcsolt energiatermelésből származó villamosenergia-ellátási kötelezettség EUMSZ 107. cikkel való összhangjának esetleges hiánya kizárja-e az e kötelezettséget végre nem hajtó vállalkozással szemben bírság kiszabásának lehetőségét.

56 Lásd ebben az értelemben: 1973. június 19-i Capolongo ítélet (77/72, EU:C:1973:65, 4–6. pont); 1977. március 22-i Iannelli & Volpi ítélet (74/76, EU:C:1977:51, 12. pont); 1977. március 22-i Steinike & Weinlig ítélet (78/76, EU:C:1977:52, 9. és 10. pont).

57 Lásd ebben az értelemben: 1973. december 11-i Lorenz ítélet (120/73, EU:C:1973:152, 7. és 8. pont); 2003. október 21-i van Calster és társai ítélet (C-261/01 és C-262/01, EU:C:2003:571, 53. pont); 2005. január 13-i Streekgewest ítélet (C-174/02, EU:C:2005:10, 17. pont).

58 Lásd különösen: 1991. november 21-i Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires és Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon ítélet (C-354/90, EU:C:1991:440, 11. pont).

59 Lásd a jelen indítvány 27. pontját.

60 Lásd: 2005. március 3-i Heiser ítélet (C-172/03, EU:C:2005:130); 2011. december 8-i Residex Capital IV ítélet (C-275/10, EU:C:2011:814); 2014. szeptember 17-i Commerz Nederland ítélet (C-242/13, EU:C:2014:2224). A Bíróság kimondta azt is, hogy nemcsak azért állhat valamely magánszemély érdekében az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének utolsó mondatában rögzített végrehajtási tilalom közvetlen hatályára hivatkozni a nemzeti bíróságok előtt, hogy semlegesítse a jogszerűtlen támogatás nyújtásával okozott hátrányos versenytorzító hatásokat, hanem az e rendelkezés megsértésével beszedett adók visszatéríttetése érdekében is; lásd különösen: 2005. január 13-i Streekgewest ítélet (C-174/02, EU:C:2005:10, 19. pont).

140. Amint azt az előző részben kifejtettem, az egyes jogalanyok a nemzeti bíróságok előtt nem hivatkozhatnak az EUMSZ 107. cikkel való összhang hiányára, hivatkozhatnak ugyanakkor az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének megsértésére.

141. Következésképpen úgy vélem, szerencsés lenne úgy átfogalmazni a harmadik kérdést, mint amely lényegében azt kívánja meghatározni, hogy az alapeljárásban szereplő ellátási kötelezettségnek az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésére figyelemmel jogellenes végrehajtása kizárja-e az e kötelezettséget nem teljesítő vállalkozással szemben a bírság kiszabásának lehetőségét.

142. A tárgyalás során kiderült, hogy az ENEA és a lengyel kormány között véleménykülönbség van az energiáról szóló törvény 56. cikkének alkalmazásával kiszabott bírságokból befolyt összegnek a környezetvédelemért és vízgazdálkodásért felelős nemzeti alap általi felhasználása tekintetében. Az ENEA álláspontja szerint ez az alap a bírságokból befolyt összegekből többek között a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia termelésével kapcsolatos projektek számára nyújtott kölcsönöket és támogatásokat. A lengyel kormány szerint ezt a felhasználást a releváns nemzeti szabályozás csak 2007-től tette lehetővé.

143. E tekintetben hangsúlyozom, hogy a Bíróságot nem az energiáról szóló törvény 56. cikkének alkalmazásával kiszabott bírságoknak az említett alap általi felhasználásáról, hanem kizárólag az alapeljárásban szereplő ellátási kötelezettséget előíró nemzeti intézkedésekről kérdezték. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem tartalmaz egyébiránt semmilyen részletet az e bírságokból befolyt összeg felhasználásával kapcsolatban. Nem kizárva azt, hogy ez a felhasználás megvalósulhat az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében támogatás fennállásával, úgy vélem, hogy a Bíróság e tekintetben nem határozhat a jelen ügy keretei között.

144. Mindemellett, ha a Bíróság úgy határozna, hogy az alapeljárásban szóban forgó ellátási kötelezettség az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében támogatásnak minősül, akkor úgy kellene tekinteni, hogy e kötelezettségnek az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésére tekintettel jogellenes végrehajtása kizárja az e kötelezettséget végre nem hajtó vállalkozással szemben a bírság kiszabásának lehetőségét.

145. Az állandó ítélkezési gyakorlatból ugyanis az következik, hogy egy szankciórendszert ellentétesnek kell tekinteni az uniós joggal, amennyiben az olyan kötelezettséget szankcionál, amelyet szintén ellentétesnek találtak az uniós joggal.[61]

## VI. Végkövetkeztetések

146. Az előzőekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) által feltett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

Az alapeljárásban szóban forgó nemzeti szabályozás által előírt, a kapcsolt energiatermelésből származó villamosenergia-ellátási kötelezettség az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében nem minősül állami támogatásnak, mivel az ilyen típusú villamos energiát előállító termelők számára keletkezett előnyt nem állami forrásból biztosítják.

61 Lásd ebben az értelemben: 1978. február 16-i Schonenberg és társai ítélet (88/77, EU:C:1978:30, 16. pont); 1979. március 28-i Rivoira-ítélet (179/78, EU:C:1979:89, 14. pont); 1980. július 3-i Pieck-ítélet (157/79, EU:C:1980:179, 16. pont); 2003. szeptember 11-i Safalero-ítélet (C-13/01, EU:C:2003:447, 45. pont).